

Riitta Varpe

Palvelualojen työnantajat PALTA ry:n kommentteja lakiesitykseen julkisista työvoima- ja yrityspalveluista

Uusi laki julkisista työvoima- ja yrityspalveluista ehdotetaan säädettäväksi syksyn aikana. Se tulisi voimaan 1.1.2013. Lain tavoitteena on koota julkisista työvoimapalveluista, pienten ja keskisuurten yritysten osaamisen ja kehittämisspalveluista sekä työhallinnon asiakaspalvelun tietojärjestelmistä annetut säädökset yhteen. Lakiuudistuksella tavoitellaan nykyistä selkeämpää palveluvalikoimaa sekä edesautetaan monikanavaisten palveluiden kehittämistä ja asiakkuuksien hallintaa.

Oheinen muistio ei kata koko lakipaketin ”analyysiä”, vaan siihen on koottu muutamia tärkeimpiä huomioita erityisesti (palvelualojen) PK-yritysten näkökulmasta.

Lakiuudistus välttämätön

Nykyiset voimassa olevat lait julkisista työvoimapalveluista ja yrityspalveluista ovat kohtuullisen vanhoja ja ennen kaikkea moneen kertaan päivitettyjä. Lukuisat päivitykset ovat johtaneet alueellisesti erilaisiin tulkintoihin, päällekkäisiin tuotteisiin ja palveluihin sekä ennen kaikkea asiakkaiden kannalta vaikeasti hahmotettavaksi kokonaisuudeksi. PK-yritysten näkökulmasta järjestelmä näkyy monimutkaisena tukiviidakkona, osittain päällekkäisinä tuotteina tai palveluina, byrokratiana ja alueellisesti erilaisina palveluina ja lain tulkintoina. Mutkikkaat ja ministeriö / momenttikohtaiset sekä osittain päällekkäiset tietojärjestelmät aiheuttavat palveluviivettä ja hallinnollisia ongelmia.

Lakiesityksen tavoitteet oikeansuuntaisia, mutta yrityspalveluiden osalta tavoitteet toteutuvat vain osittain

Lakiesityksen taustamuistiossa esitetyt tavoitteet palveluiden selkeyttämisestä, ja yksinkertaistamisesta ja vaikuttavuuden lisäämisestä ovat oikeansuuntaisia ja kannatettavia. Myös työvoima- ja yrityspalveluiden yhdistäminen yhdeksi kokonaisuudeksi on kannatettava asia, mutta valitettavasti lakiesitys painottuu valtaosin työvoimapalveluiden uudistamiseen. Lakiesitys on laadittu pääosin

Riitta Varpe

työnhakijan näkökulmasta ja työvoiman kysyntää vahvistavat eli yritysten kansainvälistä kasvua ja kilpailukykyä tukevat toimenpiteet jäävät esityksessä vähemmälle huomiolle. Uudistusta on siis syytä jatkaa kattamaan koko TEM-konsernin palvelutarjonta ja ”tukiviidakon” toimijat.

PK-yritysten näkökulmasta ”tukiviidakkoa” tarkasteltava koko TEM-konsernin näkökulmasta

Lakiesityksessä keskitytään vain ELY-keskusten ja TE-toimistojen palveluiden uudistamiseen. PK-yritysten kannalta myös muut TEM-konsernin yrityspalveluorganisaatiot kuten Finnvera, TEKES, Finpro ja TeSi ovat merkittäviä toimijoita julkisessa yrityspalvelukentässä ja PK-yritysten kansainvälisen kasvun tukemisessa.

Koska lakiesitys ei kata koko julkista yrityspalvelusektoria, ei se tuo helpotusta PK-yritysten kokemaan ongelmaan julkisen yrityspalvelujärjestelmän monimutkaisuudesta.

Ovatko TE-toimistojen resurssit ja osaaminen lain edellyttämällä tasolla?

Lakiuudistuksen myötä TE-toimistojen rooli muuttuu puhtaasta työvoimapalveluorganisaatiosta työvoima- ja yritysneuvontaorganisaatioksi. Ottaen huomioon TE-toimistojen historian puhtaana työhallinnon palveluorganisaationa ja viimevuosien tuottavuusohjelman asettamat rajoitukset uusrekrytoinneille, on TE-toimistoissa selkeä yritysten liiketoiminnan ja markkinoinnin osaamisvajae. Pelkkä lakiuudistus ja yrityspalveluiden sisällyttäminen TE-toimistojen tehtäviin ei takaa muutosta, jos vastuullisilla virkamiehillä ei ole lain edellyttämiä valmiuksia. Tarvittavaa liiketoimintaosaamista ei ole mahdollista hankkia muutamien viikkojen kurssituksella, minkä vuoksi TE-toimistojen roolin muutokseen tulisi kytkeä myös laaja kansallinen henkilöstöpoliittinen ohjelma.

Vaikka TE-toimistojen henkilöstön osaamista uusrekrytointien ja koulutuksen avulla lähdetäisiinkin kehittämään määrätietoisesti lain edellyttämään suuntaa, tulisi palveluiden tehostamiseksi ja saatavuuden turvaamiseksi samaan aikaan vahvistaa myös yhteistyötä yksityisten työvoima- ja yrityspalveluorganisaatioiden kanssa sekä systemaattisesti rakentaa strategisia kumppanuuksia.

Strategisia kumppanuuksia ja yhteistyötä yksityisen palvelusektorin kanssa lisättävä

Riitta Varpe

Lakiesityksessä ja siihen liittyvässä taustamuistiossa olisi voinut kuvata konkreettisemmin TE-toimistojen tavoitetilaa ja toimintamallia yrityspalveluorganisaationa. Jotta TE-toimistojen toimintatavat ja palvelutaso eivät vaihtelee maakunnallisesti, tulee ohjeistukseen kiinnittää erityistä huomiota. TE-toimistojen tulisi määrätietoisesti kehittää yhteistyötä yksityisten palvelutarjoajien kanssa. TE-toimistojen tulisi keskittyä asiakastarpeen määrittämiseen ja hyödyntää mahdollisimman paljon yksityistä palvelutarjoamaa.

Monilla alueilla on ELY-keskusten ja TE-toimistojen palveluiden osaamis- ja resurssivajetta viime vuosina ansiokkaasti täydennetty strategisilla kumppanuuksilla esim. Uusyrityskeskusten paikallisorganisaatioiden, kuntien kehitysyhtiöiden ja teknologiakeskusten kanssa. Alueellisesti yhtenäisten toimintamallien aikaansaamiseksi julkisten yrityspalveluiden strategiset kumppanuudet sekä TE-toimistojen mahdollinen rooli ”tilaajaorganisaationa” tulisi näkyä myös laki- ja -asetustasolla.

Palvelun laadun ja saatavuuden lisäksi yhteistyöllä yksityisten yrityspalveluorganisaatioiden kanssa voitaisiin myös luoda ja kehittää merkittävää yrityspalveluihin liittyvää liiketoimintaa, jolla olisi myös kansainvälisiä kasvumahdollisuuksia.

Uudistuksen myötä TE-toimistojen perustehtävä – nopea ja laadukas työnvälitys - ei saa vaarantua

TE-toimistojen ydintehtävä on tehokas ja nopea työnvälitys, mikä on parasta yrityspalvelua ja yhteiskunnallista vaikuttavuutta, mitä TE-toimistot voivat tarjota. Yritykset saavat nopeasti tarvitsemaansa työvoimaa ja työnhakijat työtä. Jotta TE-toimistojen perustehtävä ei unohdu, tulisi uusia tehtäviä mahdollisimman paljon resursoida kumppanuuksien kautta ja yhteistyössä yksityisen sektorin kanssa. Lakiesityksessä on palkkatuki uudistuksen yhteydessä kannatettavia uudistuksia, joilla on merkitystä myös tehokkaaseen työnvälitykseen. Esim. palkkatuen soveltaminen nuoriin lyhyemmän työttömyyden jälkeen helpottaa työnvälistystä ja madaltaa ja PK-yritysten rekrytointikynnystä.

Lakiesityksessä ja sen taustamuistiossa työnvälityksen keskeinen rooli ja sen kehittäminen ei kuitenkaan näy riittävän painokkaasti. Uudistuksen yhteydessä tulisi varmistaa, että uudet tehtävät ja palvelumallit eivät vaaranna työnvälityksen laatua ja nopeutta.

Palvelutarjooma liikaa työnhakijapainotteinen, vastuuta ammatillisesta koulutuksesta ei saa siirtää PK-yrityksille (sivu 43)

Riitta Varpe

Yleisesti ottaen lakiesityksessä korostuu työnhakijapainotteisuus. Työnhakijalle suunnatut palvelut ovat kuvattu hyvin, mutta työvoiman kysyntää vahvistavat tukitoimet ja yrityspalvelut jäävät aivan liian pienelle huomiolle.

Keskeisimmät palvelutarjoaman täsmennystarpeet liittyvät työvoiman kysyntää lisääviin yrityspalveluihin, palveluiden maksullisuuteen sekä eri ministeriöiden väliseen yhteistyöhön.

Yritysten näkökulmasta palveluita tulisi tarkastella koko TEM-konsernin näkökulmasta.

Ammatillisen koulutuksen toteutuksessa TEM- OKM-yhteistyö tulisi kuvata ainakin taustamuistiossa konkreettisemmin.

Julkinen sektori ei saa missään olosuhteissa kilpailla yksityisen palveluiden kanssa

Lakiesityksessä esitetty maksullisten HRV-palveluiden toiminnan jatkon arviointi 2014 mennessä on erittäin kannatettava ja välttämätön toimenpide. TE-toimistojen tällä hetkellä tarjoamille maksullisille henkilöstövuokraus-, rekrytointi- ja out placement- palveluille löytyy koko maan kattavia yksityisiä palveluyrityksiä. TE-toimistojen toteuttaman palvelun merkitys on jäänyt erittäin pieneksi ja yksityinen HR-palvelu pystyy tuottamaan tarvittavat palvelut valtakunnallisesti.

TE-toimistojen tulisi pääsääntöisesti keskittyä maksuttomiin työvoima- ja yrityspalveluihin eikä toimia alueilla, jossa on yksityistä palvelutarjontaa saatavilla. Yritysassiakkaiden näkökulmasta TE-toimistojen palveluiden osittainen maksullisuus on hämmentävää ja harhaanjohtavaa ja toisaalta myös luo virkamiehille hallinnollista lisätyötä mm lain edellyttämän kustannusvastaavuuden seurannan, laskutuksen, perinnän ym tehtävien takia.

Yritysten vastuuta työkokeiluista ja ammatillisesta koulutuksesta ei saa lisätä

Lakiesityksen ehdotukset työvoimapolitiisessa koulutuksessa yritys yhteistyön lisäämiseksi ovat periaatteessa kannatettavia, mutta käytännössä erityisesti PK-yritysten kannalta mahdottomia, - PK-yrityksille koituvat kustannukset ovat suuret ja hallinnollinen työ hankalaa.

Yritysten ensisijainen tehtävä on kannattava liiketoiminta. Yhteiskunnan (OKM, TEM) tulisi huolehtia ammatillisesta koulutuksesta ja osaavan työvoiman saatavuudesta. Ammatillisen koulutuksen päävastuu tulisi olla ammatillisilla oppilaitoksilla ja niiden toimintaa tulisi kehittää siten, että opettajat jakautuisivat

Riitta Varpe

työpaikoille ja ottaisivat vastuun koulutuksen suunnittelusta, näyttökokeista ja kaikesta koulutukseen liittyvästä byrokratiasta.

Lakiesityksessä ja sen taustamuistiossa TEMin ja OKMn yhteistyö ja työnjako tulisi kuvata esitettyä konkreettisemmin.

Työttömyystuella tapahtuva ammatillinen koulutus ei saa johtaa eriarvoistumiseen ja väärinkäytöksiin

Työttömyystuella tapahtuva omaehtoinen koulutus on periaatteessa hyvä mahdollisuus, mutta saattaa johtaa eriarvoiseen kohteluun ja väärinkäytöksiin. Lakiesityksen mukaan päätös työttömyystuen saannista omaehtoiseen koulutukseen tapahtuu TE-keskustasolla virkamiehistä koostuvissa asiantuntijaryhmissä. Lakiesityksen mukaan jatkossa TE-toimistoja tulisi olemaan 15 kpl, mikä sekun on jo riittävä määrä johtamaan alueellisesti erilaisiin tulkintoihin ja soveltamiseen, jos ohjeet eivät ole riittävän hyvät ja täsmälliset valtakunnallisella tasolla. Lähtökohta tulisi olla se, että kaikki nuoret hyödyntävät normaalia ammatilliseen koulutukseen suunnattua opintotukijärjestelmää ja työttömyystukea voisi soveltaa omaehtoiseen koulutukseen vain harvoissa ja perustelluissa poikkeustapauksissa es. muutosturvan yhteydessä (es. 1990- 2000 luvun IT-boomin aikana työhön siirtyneiden teekkareiden ja insinööriopiskelijoiden opintojen loppuunsaattaminen isojen irtisanomisten yhteydessä tmv.)

Työttömyystuella opiskelu ei saa missään olosuhteissa korvata olemassa olevaa opintotukijärjestelmää.

Koska päätökset ovat virkamiespäätöksiä, tulisi erityistä huomiota kiinnittää ministeriön kansalliseen ohjeistukseen siitä, missä tapauksessa työttömyystukea voidaan hyödyntää omaehtoisessa koulutuksessa. Jotta työttömyystuesta ei tulisi ”kilpailevaa” vaihtoehtoa muulle opintotukijärjestelmälle, tulisi esitettyä 1 vuoden keskeytysaikaa ja 25 vuoden ikärajaa myös harkita uudelleen.

TE-toimikuntien lisäarvo varmistettava

Nykyisten TE-toimikuntien ja niiden jaostojen lisäarvo on ollut marginaalinen. Alueatasolla on lukuisia 3-kantaisia maakuntaliiton, kuntien, kehitysyhtiöiden, oppilaitosten ja projektien yhteistyöryhmiä, jossa on vahva TE-toimistojen ja ELY-keskusten edustus ja joissa käsitellään samoja asioita kuin suunnitelluissa TE-toimikunnissa.

Riitta Varpe

Olisi resurssimielessä ja yhteisen näkemyksen varmistamiseksi tehokkaampaa, että maakunnissa olisi yksi vahva kolmikantainen ”body”, johon myös TE-toimikuntien toiminta kytkeytyis. Lisäksi päällekkäisyyksien ja kokouskustannusten näkökulmasta TE-toimikuntien säätäminen asetuksella ei ole tarpeen vaan TE-toimikuntein perustamisen tarve, kokoonpano ja työjärjestys tulisi voida arvioida alueatasolla esim. MYR:ssä tai ELY-keskusten neuvottelukunnissa.

Hallinnolliset säästöt eivät toteudu, jos tietojärjestelmiä ei yhdistetä

Suuri osa palvelujärjestelmän monimutkaisuudesta ja tehottomuudesta muodostuu myös työhallinnon (URA) ja yrityspalveluiden ASKO, EU-tuki- ym. järjestelmien tietokantojen erilaisuuksista, päällekkäisistä päivitystarpeista ja käyttöoikeuksista. Jotta lakiuudistuksen tavoitteet pystyttäisiin saavuttamaan, on välttämätöntä yhdistää myös tietojärjestelmien yhteensopivuus ja poistaa päällekkäisyydet.

Kustannusvaikutukset ?

Yhdessä samaan aikaan toteutettavan nuorten yhteiskuntatakuun kanssa lakiesityksen kustannusvaikutukset ovat ehkä esitettyä suuremmat?

PALVELUALOJEN TYÖNANTAJAT PALTA RY

Riitta Varpe
toimitusjohtaja